

Místopisné informace

SLOVINSKÝM KRASEM

Z JULSKÝCH ALP K JADRANU

Určeno účastníkům zájezdu CK ADVENTURA

SLOVINSKO – ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÉ ÚDAJE

Slovinsko (Republika Slovenija, Slovenska) leží v jižní Evropě, celková délka jeho hranic je 1 207 km. Na severu hraničí s Rakouskem (324 km), na východě s Maďarskem (102 km), na východě a jihu s Chorvatskem (546 km) a na západě s Itálií (235 km). Patří mu i krátká část jaderského pobřeží na jihozápadě země v celkové délce 47 km. Rozlohou se řadí mezi malé státy, měří 20 251 km² a žijí v něm přibližně 2 miliony obyvatel, z toho 90% tvoří Slovinci. Hustota osídlení je 100 obyvatel na km². Úředním jazykem je slovinština, která má však 64 dialektů. V oblasti Přímoří se hovoří také italsky. Hlavním městem je Ljubljana (Lublaň) s 270 000 obyvateli.

Státní a společenské zřízení

Slovinsko je parlamentní demokracií. Legislativní pravomoc má Národní shromáždění (Državni sbor), složené z 90 poslanců, volených na čtyři roky poměrným systémem. Čtyřicetičlenná Státní rada (Državni svet) má pravomoc poradní a je složena ze zástupců krajů a zájmových skupin, kteří jsou voleni na pět let. Prezident je současně nejvyšším velitelem ozbrojených sil a je volen na maximálně dvě pětiletá volební období. Výkonnou moc představují premiér a patnáctičlenná vláda. Soudní systém se skládá z nejvyššího soudu, čtyř soudů, které slouží jako soudy apelační, 11 okresních soudů a 44 soudů místních, tedy soudů první instance. Soudci jsou schvalováni parlamentem a dostávají svou funkci s příslušnými pravomocemi doživotně. Ve Slovinsku není zaveden trest smrti.

Správní dělení

Hlavním městem celé země je Ljubljana, která je, obdobně jako Praha, také jedním z krajů (provincií). Dalšími jsou:

Gorenjska – správní středisko Kranj

Koroška – Slovenj Gradec

Štajerska – Celje a Maribor

Prekmurje – Murska Sobota

Dolenjska – Novo Mesto

Bela Krajina – Črnomelj

Notranjska – Cerknica

Primorska – Nova Gorica a Koper

Zájezd Slovinským Krasem k Jadranu projíždí provinciemi Primorska a v malé míře Notrjanska. Většina Julských Alp leží v provincii Gorenjska, jejich západní a nejjihnější část v provincii Primorska.

Podnebí

Na většině území Slovinska převládá vnitrozemské, mírné podnebí s velkými teplotními rozdíly v rámci roku (červenec 23°C, leden -1°C). V p římoří je podnebí středomořské, charakterizované teplým a suchým létem a mírnou, víceméně pouze deštivou zimou. Středomořské podnebí částečně proniká údolím Soči i k severu do hor. Velmi mírné podnebí s horkými léty má i východ Slovinska, který je ovlivňován klimatem Panonské nížiny. Severní hornatá část Slovinska má samozřejmě podnebí drsnější. Nejdeštivější měsíce jsou březen, duben a říjen, listopad. Jaro přichází ve Slovinsku obvykle brzy, zejména u moře. Krásný a slunečný je také podzim, který trvá u moře až do konce října, a moře je pořád velmi teplé (i v říjnu až 19,3°C). Průměrná červencová teplota dosahuje 27,1°C, mořská voda až 23,3°C.

Celkový ráz podnebí ovlivňují větry, které vanou na pobřeží a ve vnitrozemí. Známa je "bora" (též bura), silný vítr, který vane směrem z pevniny na moře a způsobuje výrazné snížení tlaku a pokles teplot (může trvat až 8 dní). Dosahuje až síly orkánu (rychlost větru 180 km/hod.). Při jeho výskytu mohou být uzavřeny některé přímořské silnice a mosty, neboť způsobuje značné škody. Dalším známým větrem je tzv. "jugo" (též široko). Jedná se o vítr jižního až jihovýchodního směru přinášející většinou srážky nebo silné bouře. Příjemné osvěžení přináší na pobřeží vítr "zmorac" (maestral). Důležitým alpským větrem je "fén", který zvyšuje teplotu v horách.

Povrch

Na území Slovinska se stýkají čtyři velké reliéfní celky: Alpy (30 % území), Dinárské pohoří (30 %), oblast Středozemního moře (10 %) a Panonská nížina (30 %). V alpské oblasti je 28 vrcholů vyšších než 2 500 metrů, nejvyšší horou je Triglav (2 864 m).

Území celého státu patří k seizmicky postihovaným oblastem. Nejčastější otřesy jsou zaznamenány v alpské, sávské a dinárské oblasti. Nejsilnější otřesy naopak na pobřeží Jadranu. V minulosti zde došlo k řadě zemětřesení. Za vůbec nejničivější v této oblasti jsou považovány otřesy z r. 1667, které zničily nejen Slovinsko, ale celou tehdejší Dubrovnickou republiku.

Ve všech částech Slovinska najdeme krasová území, nejkrásnější jsou v Alpách, Krasu a Dinárském pohoří. Registrováno je 6599 krasových jeskyní, z nichž 20 je přístupných veřejnosti (nejznámější Postojnska jama s Škocjanske jame).

Vodopis

Největšími řekami jsou Soča s přítoky Vipava a Idrijca, Sáva s přítoky Savinja, Krka a Sotla. Slovinskem protéká i Dráva a Mura, na jihu říčka Kolpa. Zvláštností jsou ponorné řeky a říčky, např. Pivka nebo Ljubljanica, která pramení v Chorvatsku u Prezidu jako potok Trbuhovica, později se objevuje jako Obrh u Lože, Stržen u Cerknice, Rak u Rakeku, Unica u Planiny a konečně jako Ljubljanica u Vrhniky.

Slovinsko má málo přírodních jezer, nejznámější jsou alpská jezera ledovcového původu (Bledské, Bohinjské, Triglavská jezera) a Cerknické jezero, které je světovým unikátem; voda v něm je jen na podzim a v zimě, v létě a na jaře jezero vysychá. Naopak velké množství jezer umělých, využívaných nejen k výrobě elektřiny, ale hojně i k rekreaci a sportu.

Rostlinstvo a živočišstvo

Ve Slovinsku roste zhruba 2900 druhů rostlin, z nichž je 70 buď endemických, nebo tu byly poprvé popsány. Obzvlášť bohatý na endemické rostliny je Triglavský národní park, kde rostou např. tzv. triglavské růže (ve skutečnosti mochna růžová), modré hořce, žluté škarady, tzv. julský mák a fialový zvonek Zoisův.

Co se týče fauny, žije zde množství běžných evropských zvířat jako jelen, divoké prase, medvěd hnědý, kamzík, kozorožec, vlk a rys, i některé vzácné druhy jako želva bahenní, ježek jeskynní, scarabeus a různé kruhy plchů. Pouze ve Slovinsku žije jedinečný macarát jeskynní, tzv. lidská ryba, obývající podzemní toky, a mramorovaný pstruh sočský. V zemi bylo registrováno 344 druhů ptáků.

Ochrana přírody

Slovinsko má jeden národní park, jeden regionální park a 27 přírodních parků. Triglavský národní park, který zabírá velkou část slovinských Julských Alp, začal vznikat v první dekádě 20. století a uzákoněn byl roku 1981. Rozlohou 83,81 ha patří k největším národním parkům v Alpách. Sídlo správy je v Bledu, informační centrum v Trentě.

Jediný regionální park, Škocjanské jeskyně, byl roku 1986 zapsán na Seznam kulturního a přírodního dědictví **UNESCO**. Připravují se další parky: Kras, Karavanky, Kamnické Alpy, Notrjanska apod.

Mezi přírodní parky patří Trnovski gozd nad Vipavskou dolinou, Golty nad Mozirjem, Vremščica nad Škocjanskými jeskyněmi, Lipica, Nanos nad Postojnou, Rakov Škocjan, Sečoveljske soline a Porezen a další.

Jako rezervace jsou chráněné některé lesy a pralesy, především v Kočevsku a Pohorji.

Mezi další hojně navštěvovaná chráněná území patří arboretum ve Volčím potoku, park na Brdu u Kranje, park Tivoli v Ljublaně, Rafutski park u Nové Gorici, botanický park v Sežaně a Savinjski gaj v Mozirji.

Národní hospodářství

Před získáním nezávislosti bylo Slovinsko nejbohatší ze svazových republik Jugoslávie. Ačkoliv tu žilo jen 8 % jugoslávského obyvatelstva, vytvářelo 20 % hrubého domácího produktu (HDP) a podílelo se celou čtvrtinou na exportu. Negativní důsledky rozdělení země přinesly nemalé problémy, ale dnes se zdá, že se je podařilo definitivně překonat. Z průmyslové výroby je důležitý průmysl nábytkářský, textilní a papírenský, který je konkurenceschopný na západních trzích. Jedním z nejúspěšnějších vývozních artiklů jsou lyže a snowboardy zn. Elan.

Velké ocelárny najdeme v Jesenici, velkou textilku v Kranji a uhelné doly má Trbovlje a Hrastnik. Typičtější jsou ale dnes modernizované provozy, které vlastní západní investoři. Automobily Renault se montují v závodu Revat (Novo Mesto) a výrobce kuchyňské techniky Gorenje vyrábí pro německé firmy AEG a Quelle nebo pro britskou MFI.

Ovšem zahraniční investice nejsou tak velké, jak se předpokládalo. Na vině je pomalá tvorba zákonů umožňujících vstup velkých zahraničních firem do země. Dodatek ke slovinské ústavě, umožňující vlastnictví půdy cizinci, byl přijat teprve v červenci 1997 jako součást asociační dohody s Evropskou unií. Zahraniční investoři se však nemohou přímo účastnit privatizace. Mohou nakupovat akcie jen od Slovinského rozvojového fondu, agentury, která získává 29 % všech akcií privatizovaných podniků. Společné podniky ovšem nejsou omezovány žádným nařízením a zahraniční společnosti v nich mohou získat až 100 % podíl.

Privatizace nevýdělečných podniků, vybudovaných za předcházejícího režimu, začala až v roce 1994, koncem roku 1997 bylo privatizováno přes 80 % podniků.

Jedním z rychle se rozvíjejících "průmyslů" je turismus. V roce 1997 přinesl zemi 1,18 miliard dolarů, což byl dvojnásobek zisku z roku 1994. Většina turistů přijíždí z Itálie, Německa a Rakouska.

Zemědělství nehraje ve slovinské ekonomice výraznou roli. Rozvíjí se výrazněji jen ve východní části země a tvoří jen 6 % HDP, zatímco průmysl 39 % a služby 55 %.

V zemědělství je také zaměstnáno jen 10 % obyvatel. Nejdůležitějšími plodinami jsou pšenice, kukuřice, brambory, hrušky, jablka a vinná réva. Důležitým vývozním artiklem je med (Štajerska).

Elektrická energie se vyrábí v několika hydroelektrárnách, ale většinu spotřeby kryje atomová elektrárna v Kršku, společný podnik s Chorvatskem.

SLOVINSKO – PRAKTICKÉ INFORMACE

Důležité adresy

Velvyslanectví České republiky v Ljublaně: Veleposlaništvo České republiky, Riharjeva ulica 1, 1000 Ljubljana, Republika Slovenija, tel.: 0038661 – 1252521.

Velvyslanectví republiky Slovinsko v Praze: Pod hradbami 15, Praha 6 – Střešovice, tel. 02/24315106, 24316115, 320872, fax 02/24314106.

Důležitá telefonní čísla:

Policie 113 (92)

První pomoc 112 (94)

Hasiči 112 (93)

Došlo k přečíslování vzhledem k rozdělení státu (SFRJ), čísla v závorce jsou shodná s čísly platícími v Chorvatsku.

Pomoc při nehodách 987

Celní a pasové předpisy

Ke vstupu do Slovinska stačí platný cestovní pas, nebo občanský průkaz ve formě karty.

Bezcelně lze dovézt a vyvézt: 200 ks cigaret, 0.75 l lihovin, 1 l vína a menší množství kosmetických prostředků. Za předměty, které neslouží osobní potřebě, je třeba zaplatit clo. Vývoz uměleckých předmětů, antikvit, soch, obrazů ap. je možný jen s úředním povolením.

Měna

Měnou je od 1.1. 2007 Euro.

Platební karty

Možnost použití platebních karet Eurocard/Mastercard, Visa a American Express je poměrně široce rozšířena.

Zdravotní pojištění

Mezi ČR a Slovinskem je uzavřena dohoda, na jejímž základě je poskytováno bezplatně nejnutnější ošetření ve státních zdravotnických zařízeních. Turista musí předložit kartu pojišťovny (platnou v ČR) a pas. V komplikovaných případech je nutné buď zaplatit hotově, nebo předložit doklad o zaplacení připojištění pro cesty do zahraničí.

Otevírací doba

Většina obchodů je otevřena Po-Pá 9.00-19.00 hod., v So do 13.00 hod. V některých obchodech je polední přestávka. Obchody s potravinami bývají především v sezóně a v turistických centrech otevřeny až do pozdních nočních hodin. Bezcelní nákupy lze uskutečnit na mezinárodních letištích a na hlavních silničních přechodech.

Jazyk

Úředním jazykem je slovinština, psaná latinkou. Na pobřeží Středozemního moře se hodně mluví italsky, na východě území (Prekmurje) maďarsky.

Pošta

Poštovní úřady jsou v týdnu ve větších městech otevřeny od 8.00 do 18.00 hod., v menších městech mají polední přestávku. V sobotu je otevřeno od 8.00 do 12.00 hodin. V neděli a v noci jsou otevřeny jen pošty v největších městech (Ljubljana, Maribor). Poštovní poplatky do ciziny: 45 centů po Evropě.

Státní svátky a dny pracovního volna

1. a 2. ledna	Nový rok
8. únor	Prešernův den
pohyblivé	Velikonoční pondělí
27. dubna	Den boje proti okupantům
1. a 2. května	Den práce
25. června	Státní svátek
15. srpna	Nanebevzetí Panny Marie
31. října	Den reformace
1. listopadu	Den vzpomínek na zemřelé
25. prosince	Boží hod vánoční
26. prosince	Den samostatnosti

Čas středoevropský, letní a zimní

Elektrický proud všude 220 V a 50 Hz

Stravování

Restaurace můžeme rozdělit podle kategorií na *restavracije*, tj. klasické restaurace. Následuje *gostilna* nebo *gostišče*, tj. hostinec. *Samoposreža restavracija* je samoobslužná jídelna, *okrepčevalnica* nebo *bife* je občerstvení, *krčma* je hospoda. Navštívit lze také cukrárnu (*slasčičarna*) nebo kavárnu (*kavarna*). Denní menu lze pořídit od 10 EUR výše.

Kuchyně je ovlivněna zvyklostmi v okolních státech (Prekmurje – maďarská, Primorska – italská, Gorenjska – rakouská a italská apod.). Z Rakouska je to párek (*klobasa*), závin (*zavitek*), tvarohový sýr (*skuta*) a vídeňský řízek (*dunajski zrezek*). Italové tu zanechali ravioli (*žlikrofi*), bramborové knedlíčky (*njoki*) a rizoto (*rižota*) na všechny možné způsoby. Maďaři přispěli gulášem (*golaž*), paprikášem a palačinkami. Slovinské pečivo je výborné, zvláště pak housky všeho druhu, nejoblíbenější je tzv. pruhovaný chléb (*pisan kruh*) ze tří druhů těsta (pohankového, pšeničného a kukuřičného).

Polévky jsou oblíbené slepičí nebo hovězí s nudlemi (*kokošja* nebo *goveja juha s rezanci*). **Hlavní jídlo** je obvykle masité: vepřové (*svinjina*), telecí (*teletina*), hovězí

(*govedina*). V některých krajích je oblíbená zvěřina, většinou srnčí (*srna*). Vynikající je pršut, uzená šunka sušená na slunci a krájená na tenké lupínky (pod víno).

Na rozdíl od české kuchyně se málokdy podává kuře (*piščanec*), spíše se na jídelníčku objeví krocan (*puran*) a husa (*gus*). V Přímoří se hojně a dobře upravují dary moře, dále od pobřeží je z ryb nejoblíbenější pstruh (*postrv*).

Problém se stravováním určitě mají **vegetariáni**, i když v poslední době se objevují v restauracích i bezmasá jídla. Mezi ně patří houbové rizoto (*gobova rižota*) většinou s liškami a smažený sýr (*ocvrta sir*). Takže vegetariánům zbývá krmít se saláty, které ovšem dostaneme v každé venkovské hospodě.

Z **dezertů** se Slovinci proslavili *poticou*, což je ořechová bábovka, a *gibanicou*, což je jakási paštika plněná mákem, ořechy, jablky, sýrem a šlehačkou. Sehnat jídlo není problém. Kromě restaurací existuje spousta rozličných občerstvení.

Nápoje

Víno

Ve Slovinsku se pěstuje dostatek vinné révy nejlepší kvality. Pěstuje se ve 14 velkých oblastech na ploše 22 000 ha. Doporučujeme: Renski Riezling, Beli Pinot a Šipon (Štajerska, Prekmurje), Cviček (Dolenjska, Bela Krajina), Teran a Malvazija (Primorska), Merlot (Vipava), Traminac (Maribor). Nejlepší sekt se vyrábí ve městě Gornja Radgona pod názvem Zlata Radgonska Penina.

Pivo

Pivo je ve Slovinsku oblíbené, chmel (Štajerska) s citrónovou příchuťí se vyváží do zahraničí. Ve Slovinsku jsou tři pivovary: Union v Ljublaně, Laško v Lašku a Gambrius v Mariboru. Nejlepším pivem je Zlatorog, který zabírá 50 % trhu. Vyrábí se i nealkoholické pivo Uni, lehké pivo Lahko, černé pivo Crni Paron a řezané pivo Radler. V restauracích dostaneme velké pivo v půllitru nebo malé pivo ve třetinkách.

Ostatní nápoje

Typickým nápojem je *žganje*, pálenka z jablek, švestek nebo třešní, příp. *medeno žganje*, pálenka ochucená medem. Proslavená je hruškovice (*viljemovka*) z kláštera Pleterje (Dolenjska). Mniši vyrábějí pálenku starým způsobem. Láhve uvazují na stromy pod malé plody, které postupně dorostou uvnitř. Pak se plod uřízne a dolije v lahvi pálenkou. Mnoho Slovinců si rádo přes den dá panáka (*špičku*), ale u viljemovky se doporučuje velká střídmost, chuťově je výborná, ale velmi zrádná. Její kvalita je dostatečně vyjádřena cenou (kolem 20 EUR za láhev).

Z **nealkoholických nápojů** jsou téměř všude k dostání osvědčené západní značky, z místních minerálek jsou oblíbené druhy z Radenců nebo Rogašské Slatiny. **Džusy** jsou většinou slazené a vyráběné ze sirupů, tedy ne 100 % ovocné šťávy.

Milovníci **čaje** si pochutnají jen v případě, že mají v oblibě čaje ovocné, které na trhu výrazně převládají. Černému čaji se říká ruský čaj, ale je obtížně k sehnání i v obchodech.

Z **káv** dostanete všude italské espresso, oblíbená je i silná turecká káva, která se ovšem podává velmi slazená.

CHORVATSKO – PRAKTICKÉ INFORMACE

Důležité adresy

Velvyslanectví České republiky v Záhřebu: Veleposlanstvo České republiky, Jurjevska 271, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska, tel.: 00385 (0)1 611 5914.

Velvyslanectví republiky Chorvatsko v Praze: V průhledu 9, Praha 6, tel. 02/3120479, 33355695, fax 02/3124191

Důležitá telefonní čísla:

Policie 92

První pomoc 94

Hasiči 93

Pomoc při nehodách 987

Celní a pasové předpisy

Ke vstupu do Chorvatska stačí platný cestovní pas, poslední 2 roky je možno vycestovat i na občanský průkaz se strojově čitelnými údaji.

Bezcelně lze dovézt do Chorvatska: 200 ks cigaret, 1 l lihovin, 2 l vína.

Cenné předměty, jako sportovní vybavení (člun, potápěčská výbroj aj.), kamery, cenné fotoaparáty deklarujte ve vlastním zájmu na českém hraničním přechodu

Vyvézt lze bezcelně 1l destilátu, 2l vína, 200 ks cigaret nebo 50 ks doutníků či 250g tabáku

Měna

Chorvatskou měnou je kuna (zkratka HRK) dělená na 100 lip. Není volně směnitelnou měnou, přibližný kurz ke koruně je 1 kuna = 7 Kč.

Platební karty

Možnost použití platebních karet Eurocard/Mastercard, Visa a American Express je poměrně široce rozšířena. Jinak lze měnit peníze v bankách směnárnách na poštách a v recepcích hotelů. Pokud chcete při cestě zpět vyměnit zbylé kuny, musíte předložit doklad o jejich nákupu

Zdravotní pojištění

Při cestách do Chorvatska nejsou turisté automaticky pojištěni, tak jako je tomu ve Slovinsku. Doporučuje se tedy uzavřít běžné cestovní pojištění.

Otevírací doba

Většina obchodů je otevřena Po-Pá 8.00-20.00 hod., v So do 14-15.00 hod.

Na pobřeží pak většinou 8.00 – 12.00 a 16.00 – 20.00, soukromé obchůdky mají otevírací dobu podle potřeby a často i v neděli

Bezcelní nákupy lze uskutečnit na mezinárodních letištích a na hlavních silničních přechodech.

Jazyk

Úředním jazykem je srbochorvatština, psaná (narozdíl od srbské srbochorvatštiny) latinkou

některé odlišnosti ve výslovnosti : h se čte jako ch (př. Hvar se čte Chvar), di, ti, ni se čte jako dy, ty, ny, nj se čte jako ņ a dj jako dž

Pošta

Poštovní úřady jsou v týdnu ve větších městech otevřeny od 7.00 do 18.00 – 19.00 hod., v menších městech mají polední přestávku. V sobotu je otevřeno od 7.00 do 12.00 – 13.00 hodin. Na pobřeží mívají pošty polední přestávku a v malých místech je třeba počítat s kratší pracovní dobou. Ve velkých turistických střediscích je často naopak prodloužena do 20.00 – 22.00 hod. Poštovní známky lze kupovat na poštách nebo v kioscích, kde se prodávají pohlednice. (v současné době do ČR pohlednice 2,20 kuny, dopis 6,5 kuny).

Z. pošt lze telefonovat i faxovat předvolba do ČR je 99420 + česká předvolba bez první nuly.

Státní svátky a dny pracovního volna

1. ledna	Nový rok
6. ledna	Tři králové
pohyblivé	Velikonoční pondělí
1. května	Svátek práce
22. června	Den boje proti fašismu
5. srpna	Den vděčnosti vlasti
15. srpna	Nanebevzetí Panny Marie
1. listopadu	Všech svatých – Památka zesnulých
25. a 26. prosince	vánoční svátky

Čas

středoevropský, letní a zimní.

Elektrický proud

všude 220 V a 50 Hz

Stravování

Restaurace jsou označovány kategoriemi. Většinou jsou restaurace při hotelech vyšší kategorie luxusnější a dražší. Je lépe si nejprve zjistit úroveň cen na vyvěšeném jídelním lístku. Ve srovnání s našimi restauracemi jsou ceny podstatně vyšší (kompletní oběd bez nápojů 100 kun a snídaně 40). V přímoří je možnost levnějšího stravování ve stáncích, snack-barech, pizzeriích atd. i to však v porovnání s cenami v Čechách vyjde dražší.

Kulinářské speciality – Chorvatská kuchyně je velmi pestrá a prolínají se v ní prvky kuchyně italské, maďarské, rakouské a nechybí ani vliv kuchyně turecké

Ze spousty různých specialit jmenujme alespoň *Kotlovinu* – kotlety pečené s klobásou a s ostrými paprikami, *Purica s mlincima* – krůta pečená se zvláštním druhem těstovin natenko vyválených z nudlového těsta opečených na plátech sporáku, přelitých vroucí vodou a dopékaných společně s krůtou v její vlastní šťávě, *Fiš-paprikáš* – rybí paprikáš řídké konzistence, *Zagrebački odrezak* – záhřebský řízek, telecí řízek plněný šunkou a sýrem nebo *Visovačka begovica* – pikantní jídlo z jehněčího a kyselého ovčího mléka

Vzhledem k tomu, že Chorvatsko je přímořský stát, je výběr různých rybích specialit nepřehledný, vždyť v Jadranu žije na 360 druhů ryb. Nejdražší ale i nejchutnější jsou tzv. bílé ryby *biele ribe* či *ribe neselice* (150 – 250 kun za 1kg) ale i skromnější strávníci si přijdou na své při výběru z mnoha a mnoha dalších druhů

Nápoje

Dobrý oběd končí kávou. V oblíbě bezkonkurenčně vede espresso. Tureckou kávu v džezvě vám sice mnohde připraví, ale je to již málo žádaná rarita

Víno

Je jedním z nejčastějších nápojů. Zvláště oblíbená je tzv. *bevanda*, kdy se červené víno míchá s obyčejnou vodou v poměru, jaký komu vyhovuje. Bílé víno se pak míchá se sodovkou na vinný střík *špricer* či *gemišt*

Z červených vín jsou kvalitní především *dingač*, *postup*, *plavac*, *teran*, *merlot*, *kabernet*, z bílých pak *pošip*, *maraština*, *malvazija*, *pinot*, *muškat*, *žlahtina*, *trojiščina* a další

Pivo

K dostání jsou piva všech nejrůznějších světových značek

Ostatní nápoje

Z pohledu turistů se pije to na co stačí kapsa minerálka, džusy, Coca-cola, Sprite atd.

Z destilátů jsou nejoblíbenější ty, které se vyrábějí z vinných hroznů *loza*, *lozovača*, *vinijak*, *travarica* ale pije se i *šljivovica* a *rakija*. Voda z vodovodní sítě kdekoli v Chorvatsku je nezávadná.

SLOVINSKÝM KRASEM K JADRANU - MÍSTOPIS

Julské Alpy

Julské Alpy jsou nejvyšším pohořím Slovinska a jsou jedním z mála pohoří, které dostalo své jméno již v dávné minulosti. Jsou pojmenovány podle římské osady Forum Iulii, kde vládl rod Juliovců (tato osada se rozkládala v místě dnešního města Cividale).

Julské Alpy jsou domovem dvou velkých slovinských řek – Sávy a Soče. Sáva vzniká soutokem říček Sava Dolinka a Sava Bohinjka a odvádí vodu do Dunaje. Řeka Soča pramení mohutnou vyvěračkou pod horou Travnik a teče na jih do Jaderského moře. Julské Alpy jsou vápencové pohoří, a proto jsou neobyčejně bohaté na rostlinstvo. Ve vysokých polohách roste mnoho velmi odolných rostlin – lomikámen, netřesk, několik druhů hořců, bílý mák Burzeův a protěž. Některé druhy rostlin nenajdeme nikde jinde, než na území Julských Alp, např. Zvonek Zoissův. Nejvyššími horami jsou Triglav (2864 m), dále italský Montaž (italsky Jof di Montasio – 2753 m), Škrlatica (2740 m), hraniční Mangart (2679 m), italský Viš (Jof Fuart – 2666 m) a Jalovec (2645 m). V slovinské části Julských Alp se mezi mohutnými štíty nachází také řada vysokohorských plošin krasového charakteru.

Sedlo **Sella Nevea** odděluje italskou skupinu Julských Alp **Montaž-Viš** od dlouhého hraničního hřebene **Kaninu**. Sedlo **Predel** posléze skupinu Kanin od severnější skupiny **Mangart – Jalovec**. Nejprve tedy obloukem objíždíme po pravé ruce hřeben Kaninu. Jde o svérázné území s vysoko položenou krasovou a pustou planinou a jediným opravdovým ledovcem Julských Alp (pod Velkým Kaninem na italské straně masívu). Do údolí Soče sjedeme z Predelu údolím jejího přítoku **Korytnice**. Hluboce zaříznuté **údolí Soče** ve své nejvyšší části zvané Trenta a sedlo Vršič odděluje skupinu Mangart-Jalovec od skupiny Prisojnik – Razor, směřující dále k Triglavu. V Bovecké kotlině tvoří protilehlou stranu Kaninu hřeben Polovnik, který

vybíhá z náhorní planiny s nejvyšší horou **Krn** (2244 m) a který Soča obtéká a proráží efektním kaňonem. Soču budeme sledovat až k ústí levostranného přítoku **Idrijcy**. Zde údolí Soče opustíme, protože dále je řeka spoutána kaskádou jezů a přehrad, volná místa mezi nadále strmými svahy jsou atakována průmyslem a silnice je značně frekventovaná a nebezpečně nepřehledná.

Údolí Korytnice

Korytnice je pravostranným přítokem Soče. Ve vesnici **Log pod Mangartom** je zachovaná lidová architektura. Její poslední část za hluboce zaříznutým **úzkým kaňonem pod pevností** je společně se Sočou vyhlášeným vodáckým úsekem.

Údolí Soče

Zelená, smaragdová, hřmící, šumící ale také krvavá. To vše mohou být přívlastky této nádherné, ryze horské řeky, patřící mezi nejkrásnější evropské toky. A proč krvavá? Za války byla nejednou svědkem mnoha bitev, které byly kolem ní, jako frontové linie svedeny. Tato část historie píše smutné stránky tohoto idylického kraje. Ve chvíli, kdy Itálie vstoupila na kolbiště 1. svět. války, byla řeka známá pod svým italským názvem Isonzo. Právě na jejích březích a v okolních horách (prakticky v celé části západních Julských Alp) docházelo ke krvavým střetnutím mezi vojsky Rakouska-Uherska a Itálií. Pozůstatky války jsou dodnes patrné a na počest padlých najdeme v jejím povodí řadu památníků, hřbitovů i zbytků obranných linií.

Zajímavostí je, že má charakter řeky hned od počátku svého vzniku díky mohutné vyvěračce.

Bovec – městečko (1800 obyv.). Oblíbené lyžařské, horské a vodácké středisko s bohatou nabídkou všech adrenalinových sportů. První zmínky o obci pocházejí z 11. stol., později patřila patriarchům z Aquileie, pánům z Gorice, po nich Habsburkům. Neklidné doby zažilo město několikrát, když se cizí vojska pokoušela přejít sedlem Predel (v 15. stol. Turci, 1797 a 1809 napoleonská armáda). Těžce bylo poškozeno za 1. svět. války, obnoveno po r. 1920 podle plánů architekta Maxe Fabianiho. Poslední ranou bylo nedávné silné zemětřesení, snad v roce 1998, které těžce poškodilo řadu budov. Většinu už se podařilo zrekonstruovat. Ve městě je muzeální sbírka předmětů z 1. sv. války. Lyžařský areál, do kterého vede z Bovce lanovka, leží na svazích Kaninu.

Vodopád Boka - jeden z nejvyšších ve Slovinsku (100 m). Uvidíte ho asi 6 km pod Bovicem. Vytéká přímo z otvoru ve skalní stěně v úbočí Kaninu. Pod vodopád se lze dostat pěší stezkou (v závěru značně krkolomnou) od mostu hlavní silnice přes říčku Boka

Kaňon Soči (Kobaridská soutěska) – mezi Srpenicou a Kobaridem. Je v pořadí čtvrtý, tři kratší soutěskovité kaňony mu předcházejí na horním toku.

Kobarid – městečko (1500 obyv.). V 1. svět. válce se tu odehrála bitva, která znamenala konec bojů na Soče. Sočské frontě se věnuje Kobaridské muzeum. Z centrálního náměstí Svobody s kostelem Nanebevzetí p. Marie odbočuje pěší stezka ke kostnici s ostatky 7000 padlých italských vojáků. Kostnice je součástí pamětního areálu s kostelem sv. Atuna ze 17. století s freskami Jerneje Vrtava. Přes řeku se zde dostanete po starém Napoleonově mostě v závěru kaňonu Soče. Za mostem směrem na Tolmin jsou vesnice s chalupami přímořského alpského stylu.

Tolmin – městečko (3 900 obyv.) na krasové plošině mezi řekami Soča a Tolminka. V zámku ze 16. stol. je dnes Městské muzeum. Ve hřbitovním kostele sv. Uhra z 15.

stol. jsou zajímavé gotické fresky. Severně od městečka je soutěska na Tolmince s krátkým pěším okruhem.

Dinárské pohoří a Kras

Na slovinské Alpy směrem k jihu bezprostředně navazuje řada horských pásem, které pokračují až do blízkosti Jaderského moře. Jde o nejsevernější výběžky Dinárského pohoří. Toto pohoří, které sleduje celé severovýchodní pobřeží Jaderského moře, vzniklo stejně jako Alpy alpínským vrásněním. Je vápencového charakteru a vyznačuje se výrazným zkrasovatěním. V širším slova smyslu se jako Kras označuje celá slovinská část Dinárského pohoří, v užším slova smyslu, jak to nalezneme i v mapách, je název Kras používán pro hřeben, či spíše protáhlou náhorní planinu, která je posledním horským pásmem směrem k moři při hranici s přímořským výběžkem Itálie s přístavem Terst.

Krasová území se vyznačují bohatstvím jevů vytvořených erozní činností vody – škrapy, závrtky, ponory, jeskyně a propasti. Jsou charakteristické nedostatkem povrchové vody, často mívají stepní charakter. Lokální slovinský název Kras (Carsus) se díky vědeckým pracím I. Cvijiče (1865-1927) dostal do obecné geologické terminologie.

Nikde jinde ve Slovinsku nenajdeme takovou koncentraci divoké zvěře včetně medvědů, k čemuž přispívá řídké osídlení některých částí oblasti. S výjimkou několika světoznámých jeskyní (zejména Postojenské a Škocjanské jeskyně) je oblast turisticky málo navštěvována. Na vyšších hřebenech nalezneme několik středisek spíše běžeckého lyžování a v nižších přímořských horských pásmech, kde se pěstuje vinná réva, se nabízí „vinná turistika“. Oblast je protkána i celou řadou cyklotras, alespoň podle některých prospektů v turistických informačních kancelářích, ale sami uvidíte, že v tomto směru budeme patřit spíše mezi průkopníky,

Trnovski Gozd, respektive nejprve úbočí Banjšice, nám stojí v cestě moři jako první z hřebenů. Překonávat budeme právě náhorní planinu mezi Banjšicí a Trnovským gozdem ve výškách kolem 900 m n.m. Kdo si přidá trasu přes Lokve, lokální turistické a lyžařské středisko, dostane se o patro výš na hřeben Trnovského gozdu, jehož nejvyšší partie se nacházejí dále k jihovýchodu (M. Golak – 1495 m).

Vipavská dolina – široká úrodná kotlina kolem řeky Vipavy mezi Trnovským gozdem a Krasem. Údolí bylo prokazatelně osídleno už v době římské, pak je osídlili Gótové, Hunové, Langobardi a ve 4. až 6. stol. se tu usazovali Slované. V současnosti je centrem údolí město Ajdovščina. Západně, nedaleko od Ajdovščiny se nachází obec Vipavski Križ se středověkými domy, zříceninami hradu a gotickým klášterním kostelem ze 17. stol.

Hrad Kromberk (Cronberg) nás po sjezdu z hor uvítá ve Vipavské dolině. Leží nad stejnojmennou obcí, původně založen ze 13. století, v 17. století přestavěn na renesanční sídlo rodu Coronini-Cronberg. Dnes je v něm místní Gorické muzeum a galerie.

Branik už leží v údolí říčky Branicy, která se zařezává do náhorní planiny Krasu. Jde o obec se třemi starými vesnickými jádry, kostelem sv. Antona ze 17. stol. a kostelem sv. Urha z 15. stol. Na kopci nad Branikem stojí **hrad Rihemberk**, největší a nejstarší hrad v kraji (ze 13. stol.). Pod ním jsou zříceniny dolního hradu s chráněným parkem.

Štanjel – středověká část městečka je terasovitě vybudovaná na kopci s dalekým rozhledem, což je typické pro řadu městeček i vesnic v celé oblasti. Je obehnaná hradbami a je památkovou rezervací. Ve Starém městě je i hrad s galerií obrazů Lojze Spacala. Návrh na úpravu parku vypracoval místní rodák, architekt Max Fabiani. Jeden z nejhezčích středověkých domů je otevřen k prohlídce.

Lipica – obec proslavená především hřebčínem, kam směřuje většina návštěvníků. Hřebčín založil r. 1580 arcivévoda Karel, syn císaře Ferdinanda I. Zakladatelem a praotcem chovu se stal plemenný hřebec Maestoso. Chovali se tu koně pro Španělskou jezdeckou školu ve Vídni a pro záprah do kočárů habsburského dvora, kterému hřebčín patřil až do r. 1918. Potom připadl Itálii a po r. 1954 Jugoslávii. Koně se v době ohrožení stěhovali do jiných hřebčínů, např. v Maďarsku a Rakousku, v roce 1943 byli odvezeni do Československa. Poválečný návrat v r. 1947 byl velmi smutný; z 230 koní se vrátilo jen 11. Přesto byl chov obnoven a dnes hřebčín chová na výměře 311 ha více než 200 koní. Naposledy se hřebčín stěhoval při napadení Slovinska jugoslávskou armádou v r. 1991.

Kromě prohlídky hřebčína se tu konají představení španělské školy, lze si zaplatit hodiny jezdecké, projížďky v kočáře, v okolí se pořádají hony na lišku, je tu golfové hřiště. V obci je kasino, tenisové kurty, hipodrom. Prohlédnout si můžete **kostel sv. Antona** a galerii Avgusta Černigoje (1898 – 1985), moderního slovinského malíře, který poslední léta prožil v Lipici a maloval zdejší okolí i koně.

Sežana – je správní a hospodářské středisko Krasu, vzhledem k blízkosti italských hranic je to rušné tranzitní místo. Ve městě se zachovaly domy, postavené v typickém slohu Krasu (náměstí), stojí tu rodný dům (škola) básníka Srečka Kosovela (1904 – 1926). Nejzajímavější je botanická zahrada s exotickými, cizokrajnými dřevinami.

Škocjanske jame

Škocjanske jeskyně jsou unikátní zejména mohutností ponurého podzemního kaňonu říčky Reka, která jimi vtéká do podzemí Krasu. I když při běžném letním na to moc nevypadá, jde údajně o největší ponornou řeku v Evropě a jednu z největších na světě. Krápníková výzdoba není příliš bohatá. Od r. 1986 jsou jeskyně zapsány na Seznam kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Ze vstupního areálu poblíž vsi Matavun odcházejí návštěvníci s průvodcem do doliny Globočak, kde byl proražen umělý vchod do Tiché jeskyně (Tiha jama) a do Velké dvorany s mohutnými stalagmity (orjaki). Cesta vede dolů do Šumící jeskyně (Šumeča jama), kterou protéká říčka Notranjska Reka do úzkého Hankeova kanálu a později mizí v sifonu Mrtvého jezera. Po 40 km podzemní pouti se Reka dostane na povrch v Itálii poblíž Terstu. Od Hankeova mostu (přírodní most, 45 m nad říčkou) pokračuje cesta skalní galerií do dvorany Ponvic. Za chvíli spatříme denní světlo, které skalním oknem proniká do Schidlovy dvorany. Venku vidíme 163 m vysokou skalní stěnu Velké doliny. Následuje Tominčova jeskyně s mohutným vodopádem. Cesta stoupá na hřeben mezi Velkou a Malou dolinou zpět k Matavunu.

Črni kal – obec s bohatě dochovanou architekturou istrijského Krasu, např. Benkův dům (Benkova hiša). Ve vsi se nachází kostel sv. Valentina, jehož zvonice se v důsledku sesedání půdy stále více naklání. Nad obcí na 10 m vysoké strmé skalní stěně stojí zříceniny hradu Črni kal/Crnicalis, vystavěného v polovině 11. stol.

Hrastovlje – obec blízko Črni kalu, nad vsí je románský kostelík Nejsvětější Trojice s freskami z r. 1490 od Jana z Kastavu. Některé kompozice (např. Tanec umrlců

a Kolo štěstí) jsou pokládány za vrchol středověké nástěnné malby ve Slovinsku. Obě předchozí lokality nejsou přímo na trase, budeme se na ně dívat shora z hřebene dolů do údolí.

Chorvatsko - Istrie

Protože západní chorvatské pobřeží Istrijského poloostrova je podstatně přírodnější než krátké slovinské pobřeží v Terstském zálivu, míříme k Jadranu do Chorvatska. Typický charakter nižších pásem Dinárského pohoří pokračuje i zde na Istrijském poloostrově až do blízkosti moře. Přímořský turistický ruch zasahuje do vnitrozemí poloostrova jen velmi nevýrazně.

Buzet – pod masivem Čičarija leží na návrší stará část města Buzet (500 obyvatel) a pod ním se na údolní rovině rozkládá Nové město. Úzkou uličkou skrz *starou městskou bránu* (16. století) se dá jít podél hradební zdi až nahoru ke kavárně *Café Bar Melody* a pokochat výhledem do kraje. U hlavního náměstí se nachází barokní *kostel Panny Marie*, budova staré radnice a domy šlechticů a bohatých měšťanů. V *Městském muzeu* (do něhož je přístup na požádání) se seznámíme s pestrými dějinami města i s tradičními řemeslnými výrobky pekařů, hrnčírů, kovářů a ševců.

Istarské Toplice – menší lázně, jediné v Istrii. Od jejich teplých sirných pramenů a bahenních koupelí si slibují úlevu především revmatici. Jsou hezky položené v údolí pod efektními skalními stěnami.

Údolí Mirny – ploché, ale zejména na dolním toku málo obydlené údolí s velmi mírně tekoucí řekou se zařezává hluboko do nitra Istrijského poloostrova. V lesích podél řeky rostou znamenité lanýže. Na podzim je v časných ranních hodinách sběračům svým vycvičeným čichem pomáhají najít jejich psi. Za kilo lanýžů platí labužníci, především Italové, až 1500 marek.

Motovun – obklopený vinicemi, vévodí kraji na strmém návrší nad údolím řeky Mirny. Se svými starými městskými branami, paláci, měšťanskými domy a kostely je jedním z mála vnitrozemských míst, nabízených rekreativním na pobřeží jako cíl organizovaného výletu. Na hlavním náměstí je hotel s historickým zdivem, kavárny a občůdky se suvenýry. Po městských hradbách s výhledem na okolní vinice lze romantické městečko téměř celé obejít. Románská *zvonice* vedle *kostela sv. Štěpána* sloužila v dřívějších dobách zároveň obraně města. Ručičky na zašlém ciferníku jejích hodin se kdysi dávno zastavily v poloze 3 hodiny a 49 minut. Uličky starého města se vyznačují se kočičí dlažbou nevhodnou pro jízdu na kole.

Oprtalj – vysoko položené městečko nad údolím Mirny naproti Motovunu. Je značně zchátralé, s hradbami a středověkými kostely a vzbuzuje dojem, že se zde zastavil čas.

Grožnjan – malebná vesnice umělců má dnes asi 80 stálých obyvatel a zhruba 20 galerií a ateliérů. Po druhé světové válce hrozilo obci až do šedesátých let nebezpečí rozkladu a úplného zániku. Umělci, kterým byly domy přenechány za symbolickou cenu, domy zrestaurovali a vnesli sem nový život. Mezinárodní sdružení mladých hudebníků, zvané „Jeunesse Musicale“ (Hudební mládež), zde každoročně pořádá letní kurzy, zakončené koncerty v barokním *farním kostele*. Je to také řada galerií. Poloha na hraně údolí Mirny poskytuje opět daleké výhledy, i když ne kruhový jako

v Motovunu. . Ale zato se dohlédne až k moři, což se ocení hlavně po ránu a dopoledne, když je to po slunci. Uličky jsou dlážděny kočičí dlažbou nevhodnou pro jízdu na kole.

Buje – středověké městečko (3 500 obyvatel), ležící na návrší v místě, obydleném již v prehistorii. Farní kostel sv. Servola na hlavním náměstí byl v 16. století postaven na zbytcích římského chrámu. Typická je selská architektura okolních starých domů: obytné místnosti v horních patrech, stáje v přízemí a dole sklepní prostory, v nichž se skladuje víno z okolních vinic. Vinska cesta Bujštine vede k vinařům v okolních obcích Bronigla, Nova Vas, Grožnjan a Momjan.

Novigrad – stejně jako všechna stará městečka na západním pobřeží Istrie je i zelení prorostlý Novigrad (2 500 obyvatel) vybudován na výběžku pevniny. V těchto místech založili osadu již staří Římané a dali jí jméno Aemona. Legenda vypráví, že se ponořila do moře, a tak jsou dnes mnozí místní obyvatelé přesvědčeni, že je Aemonu možno za bezvětrí spatřit na mořském dně. První písemné zmínky o ní, tentokrát už pod jménem Neapolis (Nové město), pocházejí z 5. a 6. století. Po příchodu Slovanů se název poslovanštil na Novigrad. O významu města svědčí i to, že bylo až do roku 1831 sídlem biskupství. Dodnes si uchoval středověkou strukturu, avšak mnohem víc než gotickými měšťanskými domy nebo románskými věžemi láká svou atmosférou v úzkých uličkách a na otevřených náměstích, znásobujících jeho přitažlivost. V létě je Novigrad cílem závodu plachetnic *Transadriatica*, startujících v italských Benátkách.

Staré město – historické jádro města je obklopeno převážně zachovalou středověkou hradbou s cimbuřím. Nejvýznamnější stavební památkou je románská *bazilika sv. Pelagia* s raně románskou kryptou na hlavním náměstí *Veliki trg*. Od června do září probíhá kulturní léto, které vrcholí *Rybářskými večery*. V srpnu se koná *džezový festival*.

Slovinské finále

Postojnska jama – je součástí největšího jeskynního systému ve Slovinsku, a je jedním z nejimpozantnějších jeskynních systémů v Evropě. Jeskyně jsou zapsány na Seznam kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Sestává z více mezi sebou propojených jeskyní (Postojnska, Pivka, Črna, Otoška a Magdalena), které tvoří vlastně dvouposchodový systém. Vchod je ve výšce 674 m n. m. v Sovím vrchu (Sovič). Za ním se skrývá celkem 27 km prozkoumaných chodeb. Turistická trasa je dlouhá 5,2 km, z toho 3,5 km návštěvníci projedou vláčkem, který je v provozu od r. 1872. Jeskyně je pokládána za nejkrásnější krápníkové prostory v Evropě, má bohatou výzdobu a monumentální prostory, např. Taneční sál (Plesna dvorana) a Koncertní sál (Koncertna dvorana) s kapacitou až 10 000 návštěvníků. V jedné z prostor je akvárium s reliktem zdejších podzemních vod, mlokem macarátem jeskynním, který je pro své růžové zbarvení kůže Slovinci zvaný človeška ribica. (lidská ryba). Jeskyní protéká podzemní říčka Pivka.

Při výstupu z jeskyně si můžete povšimnout opálených stěn. Na jedné z nich visí pamětní deska, připomínající skupinu partyzánů, která v r.1944 pronikla jedním z málo známých vstupů do jeskyně a podpálila sklad munice a pohonných hmot, který sem umístili němečtí okupanti. Vpravo od východu z jeskyně vidíme skalní bránu, kterou jeskyni opouští říčka Pivka.

Sečovlje – někdejší salinářská obec, kde hlavním zdrojem obživy bylo získávání soli v rozlehlých salínách, které se táhnou až k nejsevernější chorvatské obci Savudrija. Na salínách se pracuje i dnes, část je však *chráněnou rezervací*. Jeden z domků byl

upraven na muzeum, v němž se můžeme poučit o historii dobývání soli z mořské vody. Okolí salin je bohaté na flóru a ptactvo a je zapsáno do seznamu UNESCO jako chráněný mokřad. V Sečovljích je mezinárodní letiště, sloužící především hostům z Portotože.

Portorož – proslulé lázeňské městečko (3 000 obyvatel) leží v Piranském zálivu. Ještě na začátku 19. stol. to byla bezvýznamná rybářská a salinářská osada. Díky své poloze a příhodným klimatickým podmínkám se začala ve 30. letech 19. stol. rozvíjet v později slavné a oblíbené lázně. Podél pláže vyrostly hotely a lázeňská zařízení, kam se sjížděla společenská smetánka Rakouska. Na konci 2. světové války podnikli spojenci na západním pobřeží Istriie několik náletů, při kterých byly lázně zcela zničeny. Po válce byl obnoven pouze jediný hotel v historizujícím slohu. Nová výstavba se posunula poněkud severněji k obci *Bernardin*.

Uzdravováním slanou vodou (talasoterapií) se zabývali už mniši benediktinského kláštera sv. *Lovrenca* ve 13. stol. Pozůstatky někdejšího kláštera jsou včleněny do turistického komplexu *Bernardin*. Zde stojí i proslulé lázně *Talasoterapija*, kde se léčí mořským bahnem. K procházkám pacientům i rekreatantům slouží parky s množstvím především růžových keřů (*Porto rose* = přístav růží). V Portoroži se od r. 1969 pořádají v létě mezinárodní sochařská sympozia *Forma viva*. Na poloostrově Seča vyrostla galerie soch v přírodě. Tady umělci nechávají svá díla, která si mohou hosté prohlédnout.

Piran – půvabné městečko při Piranském zálivu na poloostrově Punta, vybíhajícím západním směrem v úzký mys s majákem (*Madonin rtič*). Bylo založeno v době řecké kolonizace Jadranu, ve 2. století př. n. l. se dostalo pod římskou nadvládu. První písemné zmínky jsou ze 7. stol., kdy patřilo Byzanci. Město tvořila dvě starobylá jádra: Punta kolem kostela sv. Klimenta, poblíž Madonina mysu, a Marčana / Marciana. Na konci 12. stol. utvořil Piran spolek s dalmatským Splitem, dohoda byla ještě jednou obnovena ke konci 13. století (1270). V té době se však už na Istrii pevně usazovali Benátčané a ani Piran nedokázal dlouho vzdorovat. Pod vládou Benátek zůstal až do r. 1797. Pak byl připojen k Rakousku a r. 1918 k Itálii. Během 2. svět. války byl součástí ochranné zóny B města Terstu, v letech 1945 – 47 obsazen spojeneckými armádami, r. 1954 připojen k Jugoslávii. Celé město je chráněno jako kulturní památka.

Chceme-li si prohlédnout největší zajímavosti, vydáme se na okruh, který začíná na Cankarově nábřeží. Tudy se podél moře dostaneme k malému starému přístavu (na jeho druhé straně pokračuje Prešernovo nábřeží k Madoninu mysu; na začátku tohoto nábřeží je **Tartiniho divadlo** a **akvárium**). Zabočíme-li kolem přístavu, zůstane nám po pravici **Námořní muzeum** a před námi se otevře centrální prostor městečka **Tartiniho náměstí**.

(Giuseppe Tartini, 1692 – 1770, piranský rodák, skladatel a houslový pedagog, považovaný za zakladatele moderní houslové virtuosity. Působil také dva roky v Praze na dvoře hraběte Kinského. Žák českého houslisty Matěje Černohorského, téměř celý život prožil v Itálii, především v Assisi a Parmě.)

Uprostřed náměstí stojí **Tartiniho socha** (1896, Antonio del Zotto). Před ní na zemi je deska připomínající setkání prezidentů postkomunistických zemí r. 1997. Od levé strany (ve směru od přístavu) si všimněte několika zajímavých domů: **radnice** (*Mestna hiša*) je z 2. pol. 19. stol., postavena v historizujícím slohu a ozdobena plastikou benátského lva. **Benátský dům** (*Beneška hiša*) je ve stylu benátské gotiky z 15. stol. Ve štukovém věnci v průčelí nese nápis *Lasa pur dir!* (Ať si mluví!). Údajně

jej dal postavit místní boháč pro svou milenku a heslo je její odpovědí na klepy závistivců.

Za Benátským domem stoupá úzká ulička (IX Korpusa) ke **kostelu sv. Jiří**. Původní stavba ze 14. stol. (1317) dostala dnešní podobu v 17. stol. (1637). Součástí kostela je bohatá klenotnice. Vedle stojí **zvonice** z počátku 17. stol., jejíž předlohou byla zvonice kostela sv. Marka v Benátkách. Vedle věže je osmiboká budova **baptisteria**, jehož křtitelnicí je bývalý římský sarkofág.

Před vchodem do kostela je terasa, odkud vidíme Terst, za dobré viditelnosti i Benátky, ale především celý Piran, Terstský a Piranský záliv. Východním směrem se táhne pozůstatek **hradeb** (dnes asi 300 m, dříve 2 km) se sedmi věžemi; hradby oddělovaly město od pevniny (dole v městečku se dochovala **brána Marciana**).

Sejdeme od kostela a Nemocniční ulicí (Bolniška ul.) se vracíme k náměstí. Po levé ruce budeme mít **minoritský klášter** sv. Františka. Dnes je v něm starobinec, ale krásným portálem z 15. stol. můžeme nahlédnout do klášterního nádvoří. Po pravé straně stojí **kostel Panny Marie Sněžné** z r. 1404. Odtud se dostaneme na náměstí ke **kostelu sv. Petra** ze začátku 19. stol. Nad jeho vchodem je obraz Madony, dílo Tizianových žáků. Posledním zajímavým domem na náměstí je barokní **Tartiniho rodný dům**, v němž je malé muzeum a sídlí tu organizace hájící práva italské menšiny. Na Cankarově nábřeží stojí **palác Gabrielisů** z 19. stol., v něm je Městské muzeum. Kdo má více času, může pokračovat Prešernovým nábřežím k restauraci Pavel a tři vdovy, kde zabočí na nám. 1. máje. Na něm stojí barokní **fontána** a stará **lékárna**, poblíž pak **kostel sv. Štefana** (Židovski Trg), odkud Verdiho ulicí dojde zpět na Tartiniho náměstí.

Poznámky: